

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: A haragos Eger. Gyürky Ödön. — Nőnevelés a falusi iskolákban. Harmadik. — Zeneoktatás a tanítóképzőben. Eperjessy István. — A kath. tanítók nagygyűlését előkészítő bizottság ügyiratai. — Tárca: Emlékbeszéd Belicza József felett. Czike Imre. — Egyesületi élet. — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek. — Hirdetések.

A haragos Eger.

Az Egerben megjelenő »Népiskolai Tanügy«, mely homlokán viseli a kath. jelzöt is és »kath. népnevelés-tanítási hetilap« címmel hirdeti magát, (ára Caeciliával 6 frt, Caecilia nélkül 5 frt) legutóbbi számában »Komlóssyék ügyködése« címmel egy népnevelés-tanítási tanulmányt közöl vagyis inkább közölni kezd, amennyiben írója kijelenti, hogy a cikknek még folytatása is leend. A kérdéses közlemény egy mérges kirohanás a orsz. kath. tanítógyűlés ügyében buzgólkodó előkészítő bizottság s vezére dr. Komlóssy Ferencz ellen, telve tajtékzó haraggal, kitörő ellenségeskedéssel, s mind hangjára, mind tartalmára oly messze áll a finomságtól és irodalmi hangtól, akár csak, hogy mást ne mondjak, mint Mákó Jeruzsálemtől.

Nem tesszük meg azt a szeretetreméltóságot a Tanügynek, hogy bevárjuk, míg teljesen kifújja magát s elmondja összes mondkáit, még akkor sem, ha e mondanivalók nem is lesznek ijesztő terjedelműek. Noha hozzá vagyunk szokva a fűszerebb eledelkekhöz is és jó magyar természetünk lévén, sem hasfájást, sem gyomorégetést nem kapunk azoktól, jobban szeretünk mégis minden fogással külön végezni, mielőtt kihülne az élénk táltal eledel.

Felveszszük tehát az élénk dobott keztyűt most mindjárt a csata kezdetén, lévén annyira lovagiasak, hogy pihent erővel nem akarunk harcot folytatni akkor, midőn az ellenfél mérséketlen dühöngéseivel teljesen kifárasztotta magát, vagy Aesopus nagyravágyó békájaként egészen szét is pukkant.

Állunk eléje a támadásnak nyugodtan, önérzetesen, mint férfiakhoz illik, kiknek fegyverét a becsületes munka, a tiszta jó szándék s az őszinte igazság képezi!

Keresztény szeretettel várjuk megvalósítását ama fenyegetéseknek, melyeket a »Népiskolai Tanügy« revolver stílussal — a kath. pedagogia nagyobb dicsőségére, s a kath. világ őszinte örömeire — kilátásba helyez. Nem ijedünk meg sem a megígért szarvletörési proceszszustól, sem a nagy hangon

hirdetett lealcázásoktól. Képzelt rémek ezek, melyeket a »Népiskolai Tanügy« csak őrzöngő deliriumában nézhet valóságnak.

Olyan szelmalmok, melyek ellen síkra szállni a Don Quijottok szokása csak, a néző közönség óriási derűltége között.

Mi álcát nem viselünk, nem viseltünk soha s így nem is lesz letépni valója a »Népiskolai Tanügynek« soha. Legföljebb az történhetik, hogy dühében arcunkat karczolja meg, a mi tudvalevőleg az emberiség bizonyos részének kedvező csatározási manővere, amit azonban követni épen nem izléses dolog.

Különbölegyen kinek-kinek az ő gusztusa szerint.

Ennyi az, a mit a Népiskolai Tanügyben megkezdett vígjáték első felvonására elmondani jónak látunk. Kínos vergődése, czéltalan toporzékolása, folytonos hánykolódása mozgásba hozták nevétő izmainkat s korántsem tettek oly tragikai hatást, mint Jászay Mari az Elektrában. Gyürky Ödön.

Nőnevelés a falusi iskolákban.

Ha nem volna oly komoly és magasztos a nőnevelés eszméje, azt mondanám rá: divatos beszéd tárgy; habár határozottan lehet állítani, hogy csak is divatosságból beszélnek az emberek: a nőnevelésről. Általános hangzik ez mindenütt, országszerte, sokkal általánosabban mint aminő általánoságban veszik annak fogalomkörét, s midőn nőnevelésről van szó, legtöbbször csak magasabb képzés és műveltebb körökről beszélnek.

Pedig elég helytelenül van ez így. Amint a népnevelésnek meg van a maga jogosultsága, úgy meg van a nőnevelésnek is az alsóbb osztálynál, a nép körében. Ha van a nőnek hivatása a magasabb, a műveltebb körben: úgy van még inkább a nép osztályában, ahol az élet gondjai, bajai, nehézségei épp úgy kijutnak neki, mint a férfinak.

A nevelés tulajdonképeni feladata: az életre előkészíteni, képesíteni. S vajjon nem a szegény

népre vár-e a legkomolyabb élet? Van-e osztály, melynek több nehézséggel kell küzdenie az életben, mint a népnek? Sokkal kell annak küzdenie, ki az anyagival küzd. Kevésbé lehet azokat féltetni, kik a nélkülözést nem ismerik, mint azokat, kiknek egész élete nyomor. Hisz a jólét maga egy iskola, mely mindig saját körülményeihez neveli az embert s oly kevés az olyan gazdag, akin a paedagógia valami nagyot lendít. Valódi nevelésre első sorban a szegénynek van szüksége; nagy lelkierőre a szenvedő, a küzködő szorul, hogy fönntarthatassa magát azon magaslaton, melynek neve: ember.

Amidőn a nevelés elvét országszerre hangoztatjuk, ne feledjük, hogy azok kevésbé szorultak felkarolásra, akikhez szólunk, mint azok, akiket figyelmen kívül hagyunk.

Nálunk magyaroknál a nevelés főképp nemzeti szempontból fontos, s ezen szempontból lehetetlen nem látnunk, hogy ennek legfőbb tényezője a nép. S vajjon a hadsereg zömét nem a nép fiai teszik-e ki? A nép asszonyának kell őket azzá nevelni, ami nálunk vajmi szomorú arányban mutatkozik. Anyákat kell tehát nevelni arra, hogy nevelni tudjanak. Ez a nevelés földadata. Első sorban tehát értelmes anyákat neveljünk. Értelmest, nem tanultat. A népnek nincs szüksége tudományra, de igen is van: értelemre. Nem szabad azt tartani, amit némely tanító: leányból nem lesz katona. Igaz, de lesz és legyen a fiából. Ha leányt nevelünk, egy egész nemzedéket nevelünk. Az apa nevelői befolyása korántsem oly nagy a családban még fiuknál sem, mint az anyáé. S ez nagyon természetes; hogy miért, az fölösleges fejtegetnünk.

A nevelés reformja oly sok irányban látszik megindulni, hol indokolva, hol nem; majd helyesen, majd nevetségesen, s egyik irányra sem lehetne méltán ráfogni, hogy az: nevelés. Lehet emancipálás, egyenjogóság, tudományos képzés vagy bármi más, csak nem nevelés. A nevelés tulajdonképpen nemzetnevelés. A nevelés fogalma tiszta és egyszerű. Erről az egyszerű fogalomról kívánok szólni, erről lenne szükséges gondoskodni és pedig legelső sorban a népnél kezdve. Ne a magasabb képzés szabályain tűnődjenek mindazok, akikhez ezen ügy tartozik, vagy akik érdeklődnek iránta. A délnöket nem a paragrafusok nevelik, hanem az ő saját légkörük. A műveltebb osztály tud nevelést adni leányainak akár otthon is, de a nép, a szegény nép rászorult a segítségre. Van iskola számukra tagadhatatlan, és pedig épp olyan a legkisebb faluban, mint a nagy városban.

De éppen ez a baj.

A leányiskolák nevelési célja egy és ugyanaz lenne mindenütt s erre kellene is fektetni a fösúlyt, de ez ma még nagyon hátra van, a tanítás pedig helytelenül van egyenlővé téve, mert a falusi nő körülményei kevesebb tudományos képzést igényelnek mint a városié.

Vannak leányiskolái a népnek, de hallanak, tanulnak ott oly dolgokat hat éven át, amit az életben nem is említnek — soha többé. Volt, nincs.

Ne is csodálkozzunk, ha a nép teljesen igaztalanak, fölöslegesnek tartja, leányainak egész a 15-ik évükig való tanítását. Ugy sem veszik hasznát — mondják — és sajnos igazuk van. Semmi, de semmi hasznát sem veszik annak, amit a mai

TÁRCZA.

Emlékbeszéd Belicza József felett.

Tartotta a »Bpesti (budai) tanítóegyesület« megbízásából:
Czike Imre.

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Azt mondja halhatatlan Eötvösünk, Körösi Csoma Sándor felett tartott emlékbeszédében egy helyen: »Szép dicső egy látvány oly férfiú képe, ki anyagi önösségtől szabadon, egy magas czélnak áldozza életét.« E szép szavak nem hangzottak ugyan tanító ember felett el, de én azt hiszem, hogy vonatkozásuk körébe mintegy önkénytelenül is oda értjük a tanító önzetlen, magas czélu törekvéseit is.

Mert valjon nem magasztos cél-e az, melyért a tanító küzd; nem emeli-e fel lelkünket a mindennapiság nyomasztó légköréből az a tudat, mely bennünket hirdeti a legnemesebb, a legmagasztosabb emberi eselekedetek apostolainak; és valjon nem magasztos-e az eszme, nem valóban felemelő-e és nem a legnemesebb-e a cél, a melyfelé törekvésünkben világító fáklyaként vezérel bennünket a hivatásérzelmből fakadó szeretet; s e cél: az ártatlanság szűzies himporát megőrizni törekedni a gyermeknél; megtartani őt a szép, jó és

igaznak, megtisztítani lelkét a salaktól, hogy ez által úgy a családnak, az államnak, a társadalomnak, mint az egyháznak számot tevő munkás tagja lehessen. Aki pedig egy egész életen át Isten adta tehetségeit ily módon iparkodik valóban áldásossá tenni, aki lelke minden odaadásával és szíve teljes szeretetével felebarátainak javát munkálja; és akinek legfőbb boldogsága a mások öröme: az az emberi életet valóban magasztos czélokra áldozza.

És nem önzetlen-e egyszersmind fáradozásunk, mert hisz munkásságunknak egyedüli rugója bensőnkben származik; és e tetteinket mozgó erő a szeretet, a szeretet pedig önzellen. És végül vádolható-e önösséggel az a férfiú, ki hivatásának él és aki annak a legtöbb esetben áldozata is; aki egy egész életen keresztül a nélkülözések küzdelmes napjait ösmerte csak, kinek lelke előtt idegen a fény, a pompa, mondom az ily ember vádolható-e önösséggel? Erre a felelet hamar ajkaimra akad!

Br. Eötvösünknek ezen fennebb idézett ragyogó mondását tehát joggal vonatkoztathatjuk a jövő megteremtőire — a tanítókra! És valóban a jövő a tanítók kezében van, ők fáradoznak azon, hogy megvessék alapját annak, ami a nemzetet erőssé, a népet boldoggá s az országot nagygyá, gazdaggá teszi. Ez a munka nagy feladat, ez a munka erős

iskolákban tanítanak. Még a tantárgyak legszükségesebbikét, az írást és olvasást is alig használja a falusi nő. Néha leány korában, ha messze megy szolgálatba, vagy ha — a vőlegényét katonának viszik.

Vajjon csak ez az írás-olvasás tanításának czélja?

Nem kellene-e több időt szentelni ennek, hogy azt megkedveltetvén, a jövőben a hasznos olvasmányok által szívők, lelkők nemesedjék s az iskolában nyert üdvös oktatások megerősödjenek, gyökeret verjenek bennök; meg hogy az ily szórákozás kedvelése megmentse őket a haszontalan és káros idővesztegetésektől?! De erre a mostani körülmények között nincs idő.

Mire jó nekik tehát a földrajz úgy, a hogy elő van írva, a történelem, természetrajz és többi tudományos dolog merev rendszerességben? Pedig hát ezeket tanulja a szegény falusi leány is. A nevelése meg egy kis felületes szoktatásból áll tisztaságra, rendre, tisztesség tudásra s kész nővé nevelték anélkül, hogy megmondták volna neki: mire készüljön az életben.

Harmadik.

(Vége köv.)

Zeneoktatás a tanítóképzőben.

A jelesen szerkesztett »Magyar Tanítóképző«-ben egy igen érdekes kérdéssről folyik a vita. A zeneoktatásról van szó. Aki az e tárgyban irt közleményeket elolvassa, arra a tapasztalatra fog jutni, hogy a zene tanítóképzőinkben nagyon eltérő elvek és methodikai eljárások szerint tanítják. Min-

delket kíván, mely győztesen kerül ki az étellel küzdésre hívó terhek harcából; és ez a munka még nagy szeretetet kíván, mely soha ki ne fogyjon, melyet mindenkivel egyformán kell, hogy megosszunk; még pedig úgy kell azt megosztanunk, hogy annak melegét mindenki egyformán érezze! Épen azért, aki a tanítói pályára készül, vizsgálja meg előbb jól magát, rostálja meg minden vágyát s csak úgy kövesse hajlamát, ha lelke minden részecskéje azt sugja neki, hogy vegye ezt a nehéz ígát a vállaira, melyet a tanító visel; és csak akkor tegye azt, ha lelke a nemes egyszerűséget óhajtja, s ha vágyait nem külső sikerek tüzelik, mert a tanítói pálya nem a dícsőítések tere, nem a babért osztó pálya; aki dícsőret után vágyódik, az maradjon a mindennapi élet járt utain, hol megelőzve sok másokat, hamarabb juthat elismeréshez, hamarabb babérhoz. . . . Azért azonban a tanítónak is vannak édes emlékei, édes örömei, csak hogy ez öröme nem azonosak azzal, mely a kalmár számító lelkét tüzel, ez emlékek ez öröme édesebbek annál s édességüket az a tudat adja, melyet akkor érez az ember, ha tudja, ha érzi, hogy mással jót tett.

Mélyen tisztelt közgyűlés! Tetteiben él az ember. Legyen rövid vagy hosszú emberi életünk, nem az időtartam az, mely emlékeinket biztosítja, hanem azon ténykedések, melyeket a haza és az emberi-

den tanítóképzőben a zeneoktatás tekintetében más más czél lebeg a tanárok szemei előtt, más az anyag, más a módszer. Az egyik tanár a hegedű tanítására, másik a kántorképzésre, harmadik tisztán az énekoktatásra van csak figyelemmel, sőt némelyik zenetanár művészeket kíván képezni. Abban azonban teljesen megegyeznek a vélemények, hogy a tanítóképzőbe csak oly növendékek vehetők fel, kik zenei hallással bírnak; mert a jó zenei hallásra — tekintettel a népiskolai énektanításra — éppen olyan szüksége van a tanítónak, mint a jó látásra. A tanítóképző tanárok orsz. egyesületének a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett emlékiratában, a tanítóképzőbe való felvételt illetőleg már is oda nyilatkozik, hogy a tanítóképzőbe felveendő növendékek ének- és zenei ismereteikből az ahhoz való képességeik végett megpróbáltassanak.

Azzal tehát tisztában volnánk, hogy attól, a ki a tanítói pályára kíván lépni, meg kell kívánunk, hogy zenei hallása legyen. De melyik és mennyi az a tananyag, melyet a tanítóképzőintézetű növendékeknek az ének és zenéből el kell sajátítaniok, ez a most felmerült és rendkívüli fontosságú kérdés?! Szerintem a tananyag megválasztásánál, az általános methodikai elvek megjelölésénél a legelső és elengedhetetlen követelmény az, hogy szem előtt tartsuk a népiskolai énekoktatás czélját. Akik a népiskola számára tanítókat képeznek, azoknak a képzésben tekintettel kell lenni a népiskola czéljaira; ez az egyedüli út, mely a helyes tanítóképzéshez vezet.

Mi a népiskolai énekoktatásnak a czélja? *A nép*

ség javáért kifejtettünk. Ki úgy cselekszik, mintha örökké élne s úgy él, mintha már holnap halna meg, annak élete nem szűnik meg utolsó lehelletével, hanem az tovább él... eszméi- és tetteiben.

Mindenkinek kijut emberi rendeltetésében bizonyos működési kör, hogy ténykedései által üdvöst és hasznosat létesíthessen. Es ha az egyes, jelleme s nemes törekvései által hivatása kis körében a tisztelet és nagyrabecsülés tárgyává lesz, mennyivel inkább kiérdemli az, ki a közös jólétért, előrehaladásért, vagyis nép és haza boldogításán fáradozott és szerzett érdemeket, hogy róla megemlékezzünk és emlékét meg is őrizzük. Rójuk hát mi is most le a kegyelet adóját annak, ki emberi rendeltetésének abban a körben, melybe őt a gondviselés helyezte, teljes mértékben eleget tett. E férfiú a tanítói karnak kiváló jelese volt: *Belicza József*. Egyike azon keveseknek, akiket a hivatásérzet vezérelt e pályára, akinek lelke tiszta hévvel volt eltelve és igaz vágyódással.

Ez az odaadó szeretet, a tanítói pálya iránt érzett lelkesülés, ez a hivatásérzet, egész életén keresztül kísérője volt. Ott láttuk e fellángoló szeretetet lelkében már akkor, amidőn mint serdülő ifjú, kockára téve az apai, anyai szeretet bírhatását, nem a papi — melyre őt szülei szánták — hanem, bár titkon, a tanítói pályára készült. És midőn ezért az édes otthonból kizárták és meg-

szívének és lelkének nemesítése művészi irányban.

»Az ének és zene az, melyekkel legkönnyebben és legközvetlenebbül hozzá lehet férni az ember, illetve a gyermek szívéhez és lelkéhez, ezek azon szárnyak, melyeken az ember győzedelmeskedik a nehézkedés törvényein, a föld rögét s az ehhez tapadt bút, bánatot, küzdelmet, nélkülözést, szenvedést elhagyva, feledve, végtelen magasságba emelkedhetik fel Istenhez, a legfenségesebbhez.«
(Kozocsa Tivadar »A szakszerű és gyakorlati irányu tanítóképzésről.«)

Az énektanítás leghatásosabb segédeszköze a hegedű, élő mintául szolgál ez a dal előadásánál. Hogy éneket, különösen többszólamu éneket betaníthassunk, szükségünk van a különben is könnyen beszerezhető hegedűre. Ez alapon minden kétséget kizárólag a tanítóképzőben a hegedű tanításra különös gondot kell fordítani.

A katolikus jellegű iskoláknál a tanítói állással rendszeren kántori teendők is járnak. A tanítóképzőnek tehát egyik fontos feladata a zeneoktatás terén a kántorképzés is, s így zongora illetve az orgonajáték tanítása szintén lényeges. Ezen feladat megoldása különösen a felekezeti képzőkre vár.

A fentebbiekből következtetve a tanítóképző zeneoktatásának célja, énektanításra képesíteni a majdani tanítókat, ének és hegedűtanítás által, továbbá a kántorképzés is, s így zongora illetve az orgonajáték tanítása szintén lényeges. Ezen feladat megoldása különösen a felekezeti képzőkre vár.

vontak tőle minden anyagi támogatást, nem csüggedett el, hanem a hivatás iránt érzett vágyódás nemes érzésétől áthatva, lelke teljes odaadásával élt vágyának; ez által akarván szülei nehezételését mintegy kiengesztelni. És az a lankadatlan, fáradtságot nem ismerő iparkodás, melyet ez a korát meghaladó, akarakterővel bíró ifjú kifejtett, végre meghódítá számára a szülei beleegyezést. S a kitagadott fiú, a szülei megbékülés magasztos pillanatában erős fogadást tett, hogy nemes hivatásának szenteli életét! És a fogadást, melyet mint ifjú tett, lelkesedéstől áthatottan, egész életén át lelke előtt lebegtetve; ott volt előtte akkor is, amidőn nehéz hivatásának megpróbáltatásai középett az emészto munka megtörte testét és ágyba szögezte, az adott neki erőt és tette elviselhetővé kinjait, az lelkesítette és vonzotta őt ellenállhatatlanul ama körbe, mely lelkének mulató, üdülő helye volt — a gyermekek közé!

É pár odavetett megjegyzésből irányadó fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy mit vett a tanítói kar ő benne. De menjünk vissza bölcséjéhez, nyissunk be a szeretet ama hajlékába, melyben lelke első benyomásait szerezte; azután kísérjük őt végig az életen, egészen odáig, hol az édes anyaföld göröngyei elválasztják őt mitőlünk.

Belicza József Pozsony megyében született Alsó-Dióson 1848. április 19-én. Születésével öröm és

társadalmi és kulturális feladatok teljesítésére képesíti a tanítót. Sok helyütt daltársulatok, zeneegyletek vezetése által, különösen a községekben nagy befolyást gyakorolhat a tanító a nép erkölcsi nemesítésére.

A tananyag résztes meghatározása nem tartozván mai közleményünk keretébe, áttérünk azon kérdés fejtegetésére, kik tanítsák a tanítóképzőben a zenét? E tekintetben is nagyon különbözök a vélemények. Vannak, kik a zenetanárságot nem kötik bizonyos qualificatiohoz, egyedüli föltétel a zenei jártasság; mások ismét megelégednek azzal, ha tanítói oklevéllel bír az illető zenész, hogy az énektanítás módszertanát is előadhassa; mások végre művészeket kívánnak a zenetanári székbe ültetni. A nélkül, hogy a fenti indítványokhoz pro vagy contra szólánk, magunk részéről azt indítványozzuk, hogy a tanítóképző zenetanári állására jelesen képzett zenészeket kell meghívni, kik a zeneelméletben, terjedelmes ismeretekkel, az összhangzatban bő tudással és a hegedű, zongora vagy orgonajáték technikájában teljes jártassággal bírnak.

Tiltakoznunk kell azonban az ellen, hogy az állami tanítóképzőben nem kath. zenetanárok tanítsák a katolikus egyházi zenét, mint ez pl. a budai állami tanítóképzőben történt. E tekintetben egy közvetítő indítványunk volna. A főváros hitoktatói karában több jelesen képzett egyházi férfiu van, kik még zene- és énekkarokat is vezetnek. Ezek közül kellene alkalmazni a budai tanítóképzőben valakit, a ki a hittanári teendőkkel, a katolikus egyházi éneket és zenét tanítaná külö-

boldogság költözött a házba, mert ő volt a hitvesi szeretetnek első záloga, ő volt az elsőszülött gyermek. Könnyen elképzelhető tehát, hogy a kis Józsefet mennyi gondal, odaadó szeretettel vették körül, mennyire iparkodtak őt a szeretet minden elképzelhető nyilvánulásaival elhalmozni. És így növekedett testileg-lelkileg, napról-napra, évről-évre a legkitünőbb mester az anyai, az apai szeretet védő szárnyai alatt. Apjától kötelesség érzetet, kitartást, előretörékvést; anyjától, e mély vallási érzülettel megáldott nőtől pedig a vallásoságot, az erények szeretetét, követését és a kedélymélységet örökölte. Különbön a szülők nevelői ráhatásából erősen kiérződik a szigorú vallásos szellem. És ez a vallásos szellemben vezetett nevelés mélyen gyökeret vert a gyermekben; ez állítás valósága nyilvánult már nála kora gyermekkorában is; úgy, hogy merem állítani, miszerint hogy szülei őt a papi pályára szánták, ezen oknak tudható be. Csakhogy a gondviselés másként rendelkezett felette. Az erősen fejlődő, lelkileg mindinkább izmosodó gyermeket a jövőjéről gyöngéden gondoskodó szülők Nagyszombatba küldték az elemi iskolába. És ez új körbe nagyon hamar beleélte magát az eleven eszű fiúeska, amnyival is inkább, mert derék tanítójánál helyezték el őt szülei, aki pedig minden igyekezetével azon fáradozott, hogy a szülei szeretet melegét, ha egész-

nős tekintettel a kántorságra. Azt hiszem, egy állami tanítóképző tanári kara sem idegenkednék az ily természetű reformtól.

A kántorságtan tanítására, a Gregorian éneklésre, heti egy órát elégnek tartok, ezzel a képzőben alkalmazott hittanár heti nyolcz óra helyett hetenként 12 órát adna. Ezen indítvány kivitele semmi nehézségbe nem ütközik, s a kérdés anyagi oldala a szervezet tökéletesedéséhez és a várható eredményhez arányosítva, elenyészőleg csekély áldozattal oldható meg.

Eperjessy István.

A kath. tanítók nagygyűlését előkészítő bizottság ügyiratai.

655. A nyitrai püspöktől.

Főtisztelendő Úr!

Mult évi nov. hóban kelt és folyó évi márczius hónapban vett becses előterjesztésére vonatkozólag az ország katholikus tanítói által ez évben megtartani szándékolt gyűlésre Főtisztelendő Urnak van szerencsém válaszolni: hogy ezen országos kath. tanítói gyűlés megtartása iránt részemről semmi kifogásolni valót nem találok, annál kevésbbé, miután a vett előterjesztésben felemlített tanácskozási tárgyak olyanok, melyeknek sikeres megoldása ugy a gyermekek katholikus nevelésének hatásosabb előmozdítását és jó hazafiakká kiképeztetését, valamint a kath. tanítóknak üdvösebb működését és anyagi jólétét is eszközölné. Ez oknál fogva egyházi megyém kath. tanítói körrendeletig legközelebb fel is fognak hivatni, hogy az előterjeszteni jelzett tárgyakra nézve — miután egyházi megyémben

ben nem is, de részben pótolja a kis Józsefnél. A megváltozott életrend, a megváltozott viszonyok természetesen hatással voltak ő reá is, azonban egy kis honvágyat, egy kis sirást leszámítva, a kis deák az első év megpróbáltatásait szerencsésen kiállotta.

Igy múltak az évek felette; és ő minden évben boldogan vitte magával haza fáradozásainak gyümölcsét, a kitünő bizonyítványt. Az édes szülői szeretet légyarákat alkotott már magának s e látomány főalakjaként fiuk szerepelt, aki mint Isten felkent szolgája állt előttük. S e boldog várakozásaikhoz minden év egy-egy igazi gyöngyszemmel fűződött, mert fiok az elemi iskolát befejezve, a gymnasium osztályaiból is mindig, mint első, mint legjobb tanuló került ki.

Azonban ki volna képes az isteni végzések kiferkészhetetlen titkait kideríteni? a boldogság árjában úszó szülők örömebe öröm is vegyült — az első keserű csepp. Midőn B. a nagyszombati gymnasium utolsó évét is kitünő eredménnyel végezte el, atyja, hogy kedvez eszméjét megvalósítsa, hogy fiát papnak neveltesse, Esztergomba vitte, az ottani gymnasium VII. osztályába. Belicza azonban egy ellenállhatatlan belső sugallat által vezetve — mint már szerencsém volt említeni — nem a papi, hanem a tanítói pályára lépett, szülei tudta nélkül és akarata ellenére. Hogy miért

még nagyobb tanítói egyesületek nincsenek — esperesi kerületenkint az illető kerületi népiskolai tanfelügyelők vezetése mellett tanácskozzanak, és azokra nézve nézeteiket főtisztelendő urral, mint az előkészítő bizottság elnökével közölgék. Meg kell azonban jegyeznem: hogy miután ezen mozgalom országos katholikus ügy, az esetleg megtartandó gyűlés határozatainak csak is akkor volna érvényessége, ha azok a püspöki kar által is elfogadtnának és jóváhagyatnának s mint ilyenek minden egyes egyházi megyében foganatosítottatnának; mert csupán egyetértés és összetartás által lehetséges az üdvös célt sikeresen elérni.

Egyébiránt az ügyre nézve kért püspöki áldásmat teljes szívemből adva, magamat Főtisztelendő ur ájtatos imáiba ajánlva.

Nyitra, 1891. évi ápril hó 3-ik napján.

Agoston. nyitrai püspök.

Főtisztelendő dr. Komlóssy Ferencz urnak, országgyűlési képviselőnek és az orsz. kath. tanítógyűlést előkészítő bizottság elnökének

Egyesületi élet.

A vácz-egyházmegyei tanító-egyesület állandó bizottsága egy körlevelet küldött szét a tagoknak, melyben felhívja figyelmüket az augusztus hóban tartandó országos katholikus tanító gyűlésre, egyúttal néhány jelentést hoz tudomásukra. A körlevélnek az orsz. kath. tanítógyűlésre vonatkozó része következőleg hangzik:

Minden tanító előtt ismeretes, hogy a mult évi általános tanító gyűlésnek kath. tagjai dr.

cselekedett így, azt könnyű megmagyarázni. Az ő lelkében más vágy, más óhaj nem létezett, mint az, mely őt — mint mágnes a vasat — a tanítói pálya felé vonza. Egyrészt tanítóinak lelkesedéstől áthatott tanításai, másrészt pedig az az önzetlen szeretet, mondhatni rajongás, melylyel úgy társai, mint önmaga viseltettek tanítóik némelyike iránt, mondom ez a szeretet képes létesített viszony volt leginkább az, mely elhatározóan folyt be hajlamaira a pályaválasztás döntő pillanatában. Mint maga is mondá, vágyódott »szeretet és örömek után, oly szeretet s oly örömek után, melyeket az iskola falai között érez a tanító növendékei szívéből feléje sugározni.«

Mikor azután otthon is tudomást vettek e változásról, lelkeikben felháborodva e méltánytalanságon, kitagadták őt s megvonták tőle az évi segélyt, meg a szülői szeretet melegét. De mint mikor a nap elé felhő kerül és esőkenti a fényt és megvonja egy perczre a meleget, úgy a szülői szeretet is csak egy perczre képes elhomályosulni, csak egy pillanatig képes megvonni a szeretetet attól, kit véreből származottnak vall, kit szive alatt hordott. A kibékülés megtörtént; de a megtörtént eseményeket meg nem történtekké tenni már késő volt. Nem maradt egyéb hátra a szülők részére, mint a megnyugvás és bizni és várni az időre, mely minden sebet behegeszt. (Vége köv.)

Komlóssy Ferenc országgyűlési képviselő úr elnöksége alatt tartott külön gyűlésen elhatározták, hogy f. év folyamán augusztus hóban országos kath. tanító gyűlés tartassék. Azóta e magasztos eszme megérlelésére több bizottsági gyűlés tartott, s hogy a nagy gyűlés minél előnyösebb eredményeket vihasson ki, különösen most, midőn majdnem minden oldalról észlelhető és napjainkban mindinkább fokozódó támadások ellenében kath. tanügyünk fejlesztése czéljából egy országos kath. tanító nagygyűlés megtartása rendkívül jó szolgálatokat tehetne, szükséges: miszerint minden — ügyünk igazi érdekeért lelkesedő — tanférfi segédkezet nyujtsa a kívánt siker eléréséhez.

Akkor, midőn ez eszmét felkaroló bizottságban kiváló tehetségeket és kath. tanférfiu szilárd meggyőződést látunk, bizalommal tekintünk a jövő elé és reméljük, hogy az országos tanítói gyűlés megtartása által kath. tanügyünk hatalmas lendületet fog nyerni.

A siker biztosítása czéljából dr. Komlóssy Ferenc országgyűlési képviselő úr oda fordítja nagy buzgalmát, hogy a kath. tanító egyesületek mielőbb megalakuljanak; minthogy azonban egyházmegyénkben e nehézségek le vannak küzdve, könnyű az állandó bizottság szerepe, midőn az ügy előmozdítása érdekében a szükséges lépéseket megteszi.

Folyó hó 12-én megtartott gyűlésünkben felolvastattott megyés püspök urunk Ó nagyméltóságának levele, melyben tudatja a bizottsággal, hogy a nagygyűlés védnökségét a fehérvári püspök Ó méltósága vállalta el, hogy a nagygyűlés egy a megjelentek száma, mint a felvetett kérdések beható tárgyalása tekintetéből fényes sikert mutathasson fel, a bizottság elnökét felhívja, miszerint az állandó bizottságot ülésbe hívja, onnan az egyesület alapszabályaiban gyökerező jogánál fogva a kerületi egyletek elnökeit, a mennyiben az évi gyűlést később óhajtanák megtartani, — rendkívüli gyűlés egybehívására szólítsa fel, buzdítván őket nem csak a kath. tanítói nagygyűlés eszméjének felkarolására, hanem az alább közölt tárgysorozat érdemleges tanulmányozására is.

Az állandó bizottság kimondotta örömmel és egyhangulag, hogy a kath. nagygyűlés megtartására irányuló mozgalmat szívből üdvözli és a mozgalom megindítóinak elhatározásukért köszönetet szavaz.

Igen tisztelt Tagtársak! Ezeknek elsorolása után teljes bizalommal fordulunk a főtiszt. elnök urakhoz, remélve, hogy a mozgalmat magukévé téve, oda irányítják tevékenységöket, miszerint a rendkívüli gyűlés, — vagy ha úgy tetszik, — évi gyűlés — április hó végéig tartassék és a tagtársak ezen ügyben lelkesedéssel bevonassanak.

Az előkészítő bizottság által a nagygyűlés tárgysorozatán kijelöltek a következő tétel: 1. Az 1868-ik népiskolai törvény. 2. A népoktatási terv reviziója. 3. A tanító kérdés reformja. 4. A tankönyvek kérdése. 5. A tanítók anyagi helyzete. 6. Az orsz. tanítói segélyalap és árvaház. 7. Orsz. tanítói központi iroda.

Ezen kitézött tetteket melegen ajánljuk a kerületi gyűléseknek, hogy azok felett beható tanácskozá-

sokat folytassanak és határozott körvonalakban formulázott észrevételeiket a központ tudomására hozzák, hogy ez azokat az előkészítő bizottsággal közölhesse.

E jelzett tárgysorozat nem zárja ki, hogy a kerületi gyűlés által más korszerű kérdések az előkészítő bizottságnak ne ajánltassanak.

Felkéretnek egyszersmind a kerületi egyletek elnökei, hogy gyűléseik alkalmából az augusztus hóban megtartandó országos kath. nagygyűlésbe egy képviselő tagot — kinek költségeit a kerületi egylet pénztára fődözi — választassanak.

Irodalom és művészet.

— **Szt. Alajos élete.** diszes kiállításban és számos képpel fog nemsokára megjelenni Kalocsán. Épen most készül a főváros első rangú nyomdájában. Annyit előre is jelezhetünk, hogy a könyv tárgya megkapó, irálya ragyogó, eredeti illusztrációi meglepők: ez kedves könyve lesz az ifjúságnak és kétségtelenül az irodalomban is feltűnést fog okozni.

— **Magyar alkotmánytan.** Mióta népiskoláinkban az alkotmánytan elfoglalta az őt megillető helyet, e tudomány egyetlen tankönyve sem felelt meg a tanterv-előirta rendelkezéseknek oly teljes mértékben, mint az a szabatos, rövidre vont és mégis kimerítő munkácska, melyet a honpolgári jogokról és köteleességekről dr. Csiky Kálmán műegyetemi rendes tanár szerkesztett. Egyszerűen és világosan tárgyalja anyagát, aprólékos részletekbe nem téved, de azt, ami lényeges, el nem hagyja soha. Az előttünk levő új kiadásban a szerző megtette mindazokat a változtatásokat, melyeket az azóta alkotott törvények maguk után vontak: így pl. a királyi táblák új székhelyei már fel vannak benne sorolva. — A könyv ára kötve 24 kr. és Lampel Róbert könyvkereskedésében jelent meg.

— **Méréstan.** A polgári fiu-iskolák eddig híján voltak az olyan eredeti magyar tankönyvnek, mely a méréstani ismereteket arra való tekintettel tárgyalja, mennyiben illenek azok ez iskolák tantervébe. Most a Lampel cég és szükségletnek is megfelel, közbeocsátva egy Lengyel Sándor polg. iskolai igazgató tollából származó »Szerkesztő és Gyakorlati Méréstan«-t, mely úgy a méréstani síkalakzatok szerkesztését, mind pedig a különböző gyakorlati méréseket (földterületek mérése, vízszintezés, magasságmérés, térfogat-kiszámolás) felfoel. Kivált e második, praktikus rész megírásában mutatkozik a szerzőnek kiváló szakképzettsége; a tanulók értelmiségére mindig kellő figyelemmel van és a rajzok egész tömegével (252 fametszettel) teszi a szöveget még világosabbá. E »Méréstan« bizonyára kiváló helyet foglal el a jó polgári iskolai tankönyvek ama sorozatában, melyekkel a Lampel-cég hazai oktatásügyünknek már eddig is becses szolgálatokat tett. A könyv ára 80 kr.

— **Felbivás megrendelésre.** Az ujabbkori kath. irodalmi termékek közt csak kevés vetekedik Cramer felsz. püspök »A keresztény anya a nevelésben és imában« című oktató imakönyvével, úgy a tar-

talom fontosságára mint rendkívüli elterjedésére nézve. Ez elterjedés valóban megérdemlett! Szerző ugyanis, mint kevés író átérezvén korunk társadalmi bajait és jól tudván, hogy csak a keresztény szellemtől áthatott anyai szív képes az anyagságba, hitközömbösség és hitelenségbe merült korunkat megmenteni és a világ jelenlegi sivár színét átalakítani, ezen művében oly bensőséggel és meggyőző erővel szól az anyai szívhez, hogy Németország katolikus anyái e művecske tömeges pártolása által szerző álláspontját fényesen igazolták. Nem kételkedem, hogy édes hazánkban is, melyben jelenleg áldástalan vallásharc dúl, mely főleg a róm. kath. anyaszentegyház intézményei és tanai ellen, sőt még a szülőknek gyermekeik nevelését illető természeti jogai ellen is irányozva van, a lelkes magyar anyák fenti oktató és imakönyv szerény fordítását örömmel üdvözölve az élet különböző körülményei, — főleg a nevelésben és imákban biztos és kedves kalauzál megválasztani fogják! Így tehát sajtó alá bocsátván Cramer »a keresztény anya a nevelésben és imáiban« cz. könyvének fordítását, a tömeges pártolás reményében, a körülbelül 28 harminczkettedrétű egyszerű vászonkötésű példány árát 60 kr., a csinos bőrkötésű és arany-metszésű példányát pedig 1 frtra szabtuk. Tíz példány ára 5 frt 60 illetőleg 9 frt 40 kr. Ötven példány 27 illetőleg 45 frt 50 kr. Tíz példánytól fogva bérmentesen szállítok. A megrendeléseket és előfizetéseket kérem czímemre: Vasm. *Kis-Czellbe* vagy a »Körmendi Könyvnyomda Részvény-Társaság«-nak *Körmendre* megküldeni, honnan a szétküldés eszközöltetni fog. *Novák Odön* Szt. Ben. r. áldozó pap.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Cenner Lajos fön. hitoktató 173. sz. gyűjtőjén:

L. A. 20 kr., R. S. 50 kr., N. N. 50 kr., Sch. J. 50 kr., F. T. 1 frt, W.-né 20 kr., O. K. 50 kr., H. F. 20 kr., P. T. 20 kr., W.-né 1 frt, K. J. 20 kr., N. N. 40 kr., X. Y. 10 kr., R. 10 kr., Márk 20 kr., N. N. 20 kr., B. L. 30 kr., S. L. 40 kr., Sch. J. 1 frt, Steirer A. 50 kr., H. B. 1 frt, W. N. 50 kr., D. N. 30 kr., L. W. 50 kr., Vaniti 30 kr., P. K. 10 kr., M. J. 20 kr., M. K. 20 kr., B. K. 20 kr. — Összesen 11 ftt 50 kr.

Niedermann József kápl. B. Thaszár . . . 1 frt.
Eddigi gyűjtés . . . . . 1536 frt 60 kr.
és 2 drb ++

Összesen . . . 1549 frt 10 kr.
és 2 drb ++

Közli: *Zelliger Vilmos*, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

Kitüntetés. Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán *Liebleitner János* a pozsonyi római katolikus nép- és ipartanoneziskolák

igazgató-tanítójának, a népoktatás terén szerzett érdemei elismerésül a koronás arany érdemkeresztet adományozom. Kelt Bécsben, 1891. évi április hó 3-án. *Ferencz József*, s. k. *Szögyény László*, s. k.

Iskolaünnepély. *Paláston* Hontmegyében f. é. márczius hó 29-én igen sikerült iskolai ünnepélyt tartottak az iskolás gyermekek. Mely alkalommal halájokat akarván leróni ama kegyes jóttevő, nevezetesen palásti *Palásthy Pál* felszentelt püspök úr iránt, ki szíven hordván a népnevelés szent ügyét, s tudomást szerezvén a község szegénysége és értlenségéről, nemeslelkűleg megadta nekik a módot, hogy e szent hajlékot felépíthessék, s a tanító fizetésére is igen szép alapítványt tett. E kegyes jótévőnek születése napját vélték legalkalmasabbnak a hála és köszönet nyilvánítására, a midőn a tiszta gyermeki szívből jövő buzgó imával egyesíték azt, kérvén a Mindenhatót, tartsa meg e nemes tanügybarát áldásdús életét az emberi élet véghatáráig. Meghatótság volt látható az arcokon, s a szerető szülők örömkönnyei hulltának, felfogván ama meleg szavak valóságát, melyekben a szónok kifejté a jelen állapotot az eddigivel összehasonlítva, amidőn a gyermekek túlnyomó száma nem engedé azt, hogy valamenynyien látogathassák az iskolát. Az ártatlan gyermekek lelke parlagon hevert, míg ma a körülményeket így megváltozva látván, átszellemült arccal tekintének az ég felé, hálát rebegetve a Mindenhatónak, ki feléjük fordítá a nemes szívet. A szülők a gyermekekkel együtt, a szónok szavainak befolyása alatt, többszöri éljen kiáltásban törtek ki. Köszönő szavakat mondott egy növendék a helybeli plebános úrnak, ki önfeláldozással és odaadással hordván lelkében az iskolaépítés ügyét, páratlan szorgalommal egyedül, saját tervei szerint vezette az építkezést. Azután több tréfás szavalmány és párbeszéd adatott elő, ezenfelül néhány ének az iskolás gyermekek énekkara által, melyek közül a himnus eléneklése képezte az ünnepély megnyitását. A jelenvoltak száma 400-ra tehető. A jelenvolt földesurak egyike *Ivánka István* úr 30 drb hasznos és mulattató olvasókönyvecskét osztogatott szét a gyermekek között, kinek jóindulatáért az iskolaszéki elnök úr nyomban köszönetet mondott. Végül az iskolaszék határozata folytán táncmulatság tartatott, melyen az egész község fiatalsága résztvett. Míg végre alkonyat táján a nap eredménye által fellelkesülve vidáman oszlott szét a falu apraja-nagyja.

Obert Kálmán, tanító.

Kérelem. Mélyen tisztelt kartársak! A kartársi szeretetből kifolyó tisztelettel kérem fel szeretett kartársaimat, sziveskedjenek nekem mindama birtokukban levő dolgozatokat, melyek a népiskolai tantervre vonatkoznak, ápril hó végéig czímemre megküldeni, annál is inkább, hogy revíziójának kérdése előadásakor az nemcsak mint egyéni, hanem mint a tanítói kar véleményén nyugvó tárgy dolgoztassék fel. Hegymagas, u. p. *Tapolcsa Zalamegye*, 1891. ápril hó 11. *Bertalan Vincze*, kath. tanító.

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.

GAYORA JÓZSEF

egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók müintézete
Budapesten, váczí-utca 17. szám.

Ajánlja dusan felszerelt
egyházak és kápolnák
berendezéséhez szükséges tárgyait,
a legjutányosabb áron, a lehető leg-
szebb kivitelben, ugy a római kath.
mint a keleti ritus szerint. — Neveze-
tesen: **miseruhák, Ornatuok,**
reverendák, czimádák,
egyházi és társulati lobogók,
szent szobrok,

csillárok, kelyhek.
Monstranciák, stációképek, oitárok,
úrkoporsókat,
stb. stb.

Régi ruhák ujítását, valamint tűz-
aranyozást és ezüstölést elvállalja és
olcsón készíti el. Arany-, ezüst- és
selyem-himzések és himzett egyházi
ruhák nagy választékban.

Pontifikáló eszközök, Infulák.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása. (Budapest, Andrassy-út 21.)

1890. év folyamán a nagym. vallás- és közokt. magy. kir. miniszterium által

elemi népiskolák számára engedélyezett tankönyvek jegyzéke.

A tankönyv czíme:	A miniszteri engedélyezés száma	A miniszteri engedélyezés száma
Báthory Nándor, Természetráaj. 40 kr.	6,326—1890	8,711—1390
Brózik Károly, Földrajz IV. osztály számára . . . . . 20 kr.	3,973—1890	49,635—1890
— Az V. osztály számára . . . . . 30 kr.		
— A VI. osztály számára . . . . . 20 kr.	7,491—1890	49,635—1890
Buza J., Naturgeschichte. Übersetzt von L. Mende. (Németajk. sz.) . 40 kr.		
Csapody-Gerlóczy, Egészségtan 24 kr.	12,755—1890	7,908—1890
Dobóczy Lajos, Gazdasági és kertészeti füzetek I. füzet, 4. kiad. 18 kr.	49,933—1890	6,527—1890
— II. füzet, 2. kiadás . . . . . 18 kr.	11,662—1890	21,156—1890
— III. füzet, 2. kiadás . . . . . 18 kr.	11,662—1890	
Erényi-Balassa, Kis magyar nyelvtan. 8. kiadás . . . . . 30 kr.	19,444—1890	7,487—1890
Gööz-Schön-Trájtler, Abc és olvasókönyv . . . . . 20 kr.	16,163—1890	7,487—1890
— Fali olvasóablák (13 írott, 13 nyomtatott) . . . . . 3 frt.	16,163—1890	55,050—1890
— Magy. nemz. olvasók. Uj lenyomat. II. oszt. 30 kr.	4,954—1890	
— " " " III. " 36 kr.		
— " " " IV. " 40 kr.		
— " " " V. ill. 5. 6. " 62 kr.		
— " " " VI. " 64 kr.	15,354—1890	21,444—1890
Heller Ágost, Természettan. A kémia elemeivel . . . . . 40 kr.	55,049—1890	
Kuttner-Suppan, Erster Unterricht in der Naturgeschichte. (Német tan nyelvű iskoláknak). 8. kiad. 40 kr.		19,449—1890
		15,352—1890

Tiszteletpéldányok, áttekintés és tankönyvül való szives alkalmazás céljából, ingyen és bérmentve küldetnek meg.